

INHOUD

Proloog	23
1 Herstelrecht oftewel <i>restorative justice</i>	47
<i>Jacques Claessen en Anneke van Hoek</i>	
Inleiding	47
Historische ontwikkeling van het straf- en herstelrecht	49
Misdaad als relationeel conflict met schade, behoeften en verplichtingen	54
Mens- en wereldbeeld achter herstelrecht	55
Onderscheid tussen straf en herstel	57
Herstelrecht in de <i>civil society</i>	59
Uitleiding	62
Literatuur	63
2 De biologie van de vredespijp: relaties, daar gaat het om	65
<i>Jan van Hooff</i>	
Conflicten: wie wint, die heeft gelijk?	65
Darwin op het eerste gezicht: ‘overleving van de sterkste’	67
Samen kunnen we meer dan ieder afzonderlijk: ‘aanhankelijkheid’ vanwege afhankelijkheid	69
De biologie van afwegen wat de moeite waard is	70
De sociale vergelijking: aanspraak en recht op gelijke behandeling	72
De zorg om het behoud van waardevolle relaties	73
Literatuur	77
3 Herstelrecht vanuit neurobiologisch ontwikkelingsperspectief	79
<i>Lucretia Nauta-Jansen en Helena Oldenhof</i>	
Inleiding	79
De normale hersenontwikkeling, delinquent gedrag en het herstelrecht	79

Afwijkingen in de hersenontwikkeling bij ernstig en persistent antisociaal gedrag en het herstelrecht	85
Kansen en beperkingen op basis van neurobiologische kennis bij het inzetten van het herstelrecht	92
Conclusie	95
Literatuur	96
4 Van interpersoonlijk herstel tot intrapsychisch herstel	101
<i>Jackie June ter Heide</i>	
Inleiding	101
Psychotrauma	101
Moral injury	107
Kansen en uitdagingen van het herstelrecht gezien vanuit de psychotraumatologie	111
Conclusie	113
Literatuur	113
5 Van vergelden naar herstellen. De neuropsychologie van mediation in strafzaken	117
<i>Jan Verplaetse</i>	
Introductie	117
De technologie, de taken en het model	120
Hoe ons brein reageert op onrecht: het model van Krueger en Hoffman in detail	123
Kiezen voor compensatie of bestraffing: de verschillende hypothesen getest	127
Conclusie	133
Literatuur	134
6 Een emotiewetenschappelijk perspectief op herstelrecht	139
<i>Agneta Fischer en Lianne Pauw</i>	
Inleiding: emoties in het herstelrecht	139
Wat zijn en doen emoties?	140
Verschillen tussen emoties	142
Emotieregulatie	147
In dialoog met emoties	149

Conclusie	152
Literatuur	152
7 Victimologie en herstelrecht: het belang van herstel voor slachtoffers	155
<i>Jo-Anne Wemmers</i>	
Inleiding	155
Wat kan vanuit de victimologie worden gezegd over herstelrecht?	158
Wat gebeurt er reeds binnen de victimologie met betrekking tot herstelrecht?	162
Wat zijn de uitdagingen van de victimologie voor herstelrecht?	163
Conclusie	164
Literatuur	165
8 Herstelrecht en seksueel grensoverschrijdend gedrag op de werkvloer	169
<i>Dieneke de Vos*</i>	
Introductie	169
Context en omvang seksuele intimidatie en andere vormen van seksueel en gendergerelateerd geweld	170
Wettelijke kaders voor een sociaal veilige werkomgeving	173
Kansen en kanttekeningen voor herstelrecht op de werkvloer	177
Tien randvoorwaarden	182
Slotwoord	188
Literatuur	189
9 ‘Komen we er zelf wel uit ...?’	195
<i>Beate Völker</i>	
Inleiding	195
Collectieve goederen en collectieve kwaden in buurten	195
Drie verklaringen voor het (dis)functioneren van buurten	197
Samenredzaamheid ontleed	200
Herstellen van sociale orde: herstelrecht en herstelbemiddeling	203
De coronapandemie als lakmoesproef voor het functioneren van buurten	206

Conclusie – een sociologisch perspectief op herstelrecht en herstelbemiddeling	208
Literatuur	211
10 Herstelgericht politiewerk	213
<i>Ronald van Steden</i>	
Introductie	213
Wettelijk kader	214
Theoretische uitgangspunten en definitie	216
Empirische inzichten	219
Een kennisagenda voor de toekomst	223
Tot besluit	226
Literatuur	226
11 Relationale kwaliteit, voice en vertrouwen	229
<i>Bart Nooteboom</i>	
Herstelrecht en economie	229
<i>Exit, voice en relational signaling</i>	232
Vertrouwen	234
Transactiekosten	238
De waarde van diversiteit	239
Kortom	239
Betekenis voor de economie	240
Literatuur	240
12 De ruimte voor herstel	243
<i>Robert Glas</i>	
Inleiding	243
Opzet	245
De aangetroffen vorm	245
Functie uitgesplitst in parameters	246
Coherentie	247
Controle	250
Herstel	254
Conclusie	254
Literatuur	255

13 Herstelrecht in een multiculturele samenleving: een cultureel antropologisch perspectief	257
<i>Toon van Meijl</i>	
Inleiding	257
Globalisering, neoliberalisering en postkolonialisme	259
Burgerschap	261
Ervaringen met herstelrecht in Nieuw-Zeeland	263
Lessen voor Nederland?	267
Ten slotte	270
Literatuur	271
14 Geschiedenis en herstelrecht: geen vanzelfsprekend koppel	275
<i>Gert Oostindie*</i>	
Inleiding	275
Koloniale geschiedenis in postkoloniale tijden	277
Herstelrecht en (post)koloniale geschiedenis	280
Herstelrecht, casus 1. Trans-Atlantische slavenhandel en slavernij	282
Herstelrecht, casus 2. 'Oorlogsmisdaden' in Indonesië, 1945-1949	285
Tot slot	288
Literatuur	290
15 Waarom we betere conflicten moeten hebben om een duurzame samenleving te bouwen	291
<i>Walter Faaij</i>	
Inleiding	291
Antropologie – een korte introductie	292
Herstelrecht en klimaatverandering	295
Schade, relaties en vertrouwen herstellen	300
Deep Democratisch conflicten oplossen	305
Conclusie	306
Literatuur	307

16 Van sociale rechtsstaat naar ecologische rechtsstaat	309
<i>Koo van der Wal</i>	
Vraagstelling	309
Het antropocentrische antwoord	309
Het ecologische alternatief	310
De achterliggende visies nader beschouwd	312
Implicaties van het ecologische perspectief	314
Consequenties van een ecologische rechtsorde voor het herstelrecht; zaakwaarnemers van de natuur	316
Het schadeprobleem	318
Praktische aspecten	320
Ten slotte	322
Literatuur	323
17 Vergelding, humanisering en herstel	325
<i>Constantijn Kelk</i>	
Inleiding	325
Van private verzoening naar overheidsrechtspraak	327
De relationele rechtsopvattingen van Montesquieu en Beccaria	328
Het relationele rechtsbegrip en het contradictoire proces	330
De Klassieke Richting en de plaats van de vergelding	331
De Moderne Richting	333
Emancipatoire (protest)bewegingen in de jaren zestig en zeventig	335
Bianchi's kritische pleidooien voor verzoening	337
De groei van de veiligheidssamenleving en het slachtofferschap	338
De opkomst van mediation tussen dader en slachtoffer	341
Tot slot	343
Literatuur	345
18 Een mensenrechtenperspectief op herstelrecht en herstelgericht werken: een verrijking?	347
<i>Quirine Eijkman*</i>	
Introductie	347
Een mensenrechtelijk perspectief op herstelrecht	348
Eigen inbreng betrokkenen	350
Raakvlakken en verschillen	352
Structurele inbedding van herstelrecht door mensenrechten?	353

Mensenrechten: een verrijking voor herstelrecht en herstelgericht werken?	354
Conclusie	356
Literatuur	356
19 Restorative justice en therapeutic jurisprudence in civiel-rechtelijke verhoudingen	361
<i>Iris Becx, Nieke Elbers en Arno Akkermans</i>	
Inleiding	361
Restorative justice	364
Therapeutic jurisprudence	366
De verenigbaarheid van <i>restorative justice</i> en <i>therapeutic jurisprudence</i>	368
Aansluiting bij het civiele aansprakelijkheidsrecht	370
Een groter theoretisch kader	371
<i>Restorative justice</i> en <i>therapeutic jurisprudence</i> in de letselschadepraktijk	373
Tot slot	376
Literatuur	376
20 Vermenselijking van het recht	381
<i>Eric van de Luijtgaarden</i>	
Introductie	381
Uitgangspunten van herstelrecht en <i>preventive law</i>	382
Wat activeert bewegingen als <i>preventive law</i> en herstelrecht?	383
Het rechtssysteem	385
Ontwikkelingen rond het rechtssysteem	387
<i>Preventive law</i> nader uitgelegd	391
Slot	395
Literatuur	396
21 Transitional justice	399
<i>Pema Doornenbal en Marieke Wierda</i>	
Introductie	399
De historische ontwikkeling van <i>transitional justice</i>	402
De vijf pijlers van <i>transitional justice</i> : waar liggen de links met herstelrecht?	404

Belang van een geïntegreerde benadering: Colombia als voorbeeld	411
<i>Transitional justice</i> , herstelrecht en de duurzame ontwikkelingsdoelen	413
Conclusie	414
Literatuur	415
22 Herstelrecht en weerbaarheid: een onderzoeksagenda	417
<i>Theo Brinkel en Daan van den Wollenberg</i>	
Inleiding	417
Verwerking van een gewelddadig verleden	419
Gedeeld verleden, gemeenschappelijke toekomst	421
Weerbaarheid: definitie en vormen	424
Een weerbare samenleving: pre-conflict	426
Revitalisering van een weerbare samenleving: post-conflict	427
Conclusie	430
Literatuur	432
23 Vermogen tot verbinden. Literatuurwetenschap en herstelrecht	435
<i>Frans-Willem Korsten</i>	
Herstelrecht in vier aspecten van literatuurwetenschap	435
Herinnering als daad of een verleden dat zich opdringt	439
Verbinding tussen slachtoffer en dader: herspelen en benoemen	442
Oefeningen tot invoelen: het vermogen te begrijpen	444
Genezen door accepteren; dader en slachtoffer in gezamenlijkheid	448
Schijnoplossingen en de moeizame zachtheid van literatuur	451
Literatuur	452
24 De daad van het woord: een communicatiewetenschappelijk perspectief op herstelrecht	455
<i>Mark van Vuuren en Korien van Vuuren-Verkerk</i>	
Inleiding	455
Een relationeel perspectief op herstelrecht en communicatiewetenschap	456
De interactie maakt de relatie	458

Rollen in verhalen	460
Framinganalyse	461
De gesprekscompetenties van de mediator of facilitator	465
Afsluiting en aanbevelingen	466
Literatuur	467
25 Herstelgericht communiceren	471
<i>Justine Mol en Sofie Bakker</i>	
Geweldloze Communicatie: een introductie	471
Geweldloze Communicatie en herstelrecht	476
Uitdaging	486
Literatuur	486
26 Het recht om te herstellen	487
<i>Cuong Lu</i>	
Het ontstaan	487
De ontmoeting	490
De stilteling	492
Het herstelrecht	495
Literatuur	498
27 Schuld, het boeten van netten en <i>lust for life</i>	499
<i>Theo de Wit</i>	
Inleiding	499
Het kwaad in de Griekse, joods-christelijke en moderne ethiek	500
Herstel na de verdrijving uit het paradijs	504
Herstelgerichte geestelijke verzorging	510
Ten slotte	514
Literatuur	515
28 Herstelrecht in moslimlanden – Indonesië, Libië en een breder perspectief	517
<i>Jan Michiel Otto en Suliman Ibrahim*</i>	
Inleiding	517
Indonesië	520
Libië	528
Vergelijkend perspectief	538

Herstelrecht door de ogen van...

Ter afsluiting	543
Literatuur	544
Over de auteurs	551